

Władysław Pawelczak

Przemówienie wygłoszone w formie dziesięciominutowego wywiadu w Radio Watykańskim w związku z zakończeniem drugiego Kursu Odnowy Kanonicznej na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 17/1-2, 201-203

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

„Macie Nowe i Stare Przymierze
i Pasterza Kościoła, który was prowadzi
to wystarczy wam, by się zbawić”.

(Dante)

I właśnie na zakończenie pragnę pozostawić wam tę odpowiedź jako gwarancję i otuchę dla wszystkich godnych uznania i chwalebnych dociekań.

Ks. Bolesław Filipiak

PRZEMÓWIENIE

wyłoszone w formie dziesięciominutowego wywiadu
w Radio Watykańskim
w związku z zakończeniem drugiego Kursu Odnowy
K a n o n i c z n e j
na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim *

Jakie były zadania drugiego Kursu Odnowy Kanonicznej?

Drugi Kurs Odnowy Kanonicznej zorganizowany został przede wszystkim dla sędziów i innych pracowników trybunałów kościelnych.

Jednym z palących problemów są procesy małżeńskie, które toczą się nieraz zbyt długo. By zmienić ten stan rzeczy, Stolica Apostolska wydała już kilka dokumentów. Samo jednak ustawodawstwo nie wystarczy. Trzeba przygotować odpowiednie kadry.

Po wtóre, sędziowie powinni być zorientowani w nowych tendencjach całego prawodawstwa kościelnego. Prawo związane jest z teologią, jak to dobitnie podkreślił Papież Paweł VI w czasie audjencji dla uczestników Kursu. Prawo dostosowywać się musi do obecnego rozwoju teologii. Pewne rozstrzygnięcia teologiczne stawiają wymogi także prawu kanonicznemu. Tak np. soborowa konstytucja o Kościele w świecie współczesnym określa małżeństwo jako „ściłą wspólnotę życia i miłości małżeńskiej”. Powstaje problem: jakie elementy zakładają taką wspólnotę, a jakie mogą ją wykluczać; drugi problem: czy element miłości małżeńskiej należy uważać za prawny, czy tylko duszpasterski.

Odnowa prawa kanonicznego zakłada też — przede wszystkim gdy idzie o procesowe prawo małżeńskie — uwzględniania w niej nowszych zdobyczy wiedzy, zwłaszcza psychologii, socjologii, nauk medycznych. Dlatego też wśród wykładowców na kursie nie brakło specjalistów — także świeckich — z tych właśnie dziedzin.

*) Wywiad prowadził O. Filipowicz TJ — redaktor w Sekcji Radia Watykańskiego.

W Kursie zwracano również uwagę na nowszą jurysprudencję, którą odzwierciedlają decyzje Kongregacji Rzymskich oraz wyroki Trybunału Roty Rzymskiej. W jej skład wchodzi doświadczeni prawnicy wybrani z różnych narodów. Wyroki jej stanowią wzór dla innych trybunałów kościelnych.

Kurs Odnowy Kanonicznej poświęcił też wiele uwagi tzw. sprawiedliwości administracyjnej, czyli ochronie i obronie uprawnień osoby ludzkiej. W razie konfliktu z takim czy innym przepisem nie wystarcza rygorystyczne stosowanie prawa. Należy zwrócić uwagę również na elementy psychologiczne, socjologiczne, ewentualnie także inne, które mogły wpłynąć na postępowanie. Idzie przede wszystkim o obciążenie dzieziczne, błędy wychowania, choroby. Kto uważa, że decyzją przełożonego został pokrzywdzony, ma prawo wnieść rekurs do wyższych instancji, także do Sygnatury Apostolskiej, w której ostatnio utworzono specjalną sekcję dla załatwiania spraw sporno-administracyjnych. Prefekt tego Trybunału — Kardynał Dino Staffa — powiedział podczas Kursu, że „pierwszym fundamentem miłości jest sprawiedliwość”.

Jaki jest wkład polskich kanonistów w reformę prawa kanonicznego?

Gdy idzie o wkład polskich kanonistów w pracę nad reformą Kodeksu Prawa Kanonicznego, to na pierwszym miejscu pragnę podkreślić fakt zwołania — krótko po zakończeniu Soboru Watykańskiego II — zebrania polskich kanonistów, na którym Ks. Bp Piotr Kałwa — przewodniczący Komisji Episkopatu Polskiego dla spraw reformy Kodeksu Prawa Kanonicznego — referował o pracy Papieskiej Komisji Rewizji Kodeksu Prawa Kanonicznego i podkreślił możliwość kierowania do niej propozycji. Na tym zebraniu ukonstytuowało się kilka komisji. Można było do ich przewodniczących przesłać propozycje reform obowiązującego prawa, oni zaś, po opracowaniu zebranych sugestii i dodaniu własnych, przekazywali je Konferencji Episkopatu. Tu zaraz należy dodać, że Przewodniczący tej Konferencji Ks. Kardynał Stefan Wyszyński — Prymas Polski — jest członkiem Papieskiej Komisji Rewizji Prawa Kanonicznego, a jej konsultatorami: Ks. Bp. Walenty Wójcik, Ks. Infułat Bolesław Filipiak — dziekan Roty Rzymskiej i Ks. Prof. Józef Rybczyk.

Wielki wkład w odnowę prawa kościelnego wnoszą w Polsce Wydziały Prawa Kanonicznego — jeden na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, drugi na Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Wiadomo im, że oba te Wydziały mają na uwadze to wszystko, co służy kanonicznej odnowie, tak w zakresie prawa procesowego małżeńskiego, jak i innych zagadnień prawnych. Świadczą o tym tak wykłady jak i publikacje profesorów tych Uczelni, oraz zebrania i sympozja kanonistów, często organizowane przez te Uczelnie. Wygłasza się na nich przede wszystkim prelekcje z zakresu prawa posoborowego.

Dwa czasopisma polskie: „Roczniki teologiczno-kanoniczne”, wydawane przez KUL, i „Prawo Kanoniczne”, wydawane przez ATK, prze-

znaczone są na omawianie zagadnień z zakresu prawa kościelnego. Nie brak artykułów o treści prawniczej i w innych czasopismach polskich.

Akademia Teologii Katolickiej w Warszawie przez wydawnictwo pt. „Posoborowe Prawodawstwo Kościelne” oddaje wielkie usługi instytucjom kościelnym, kanonistom, w ogóle wszystkim, którzy pragną zapoznać się z nowym ustawodawstwem kościelnym i śledzić jego rozwój. Znajdujemy tam teksty posoborowych ustaw kościelnych, i to tak w języku łacińskim jak i w polskim — w tłumaczeniu Ks. prof. Edwarda Szafronowskiego.

Czy Kurs Odnowy Kanonicznej spełnił swe zadanie?

Moim zdaniem spełnił je bardzo dobrze. Wybitni kanoniści Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego, profesorowie innych Uczelni oraz przedstawiciele Kurii Rzymskiej, wśród których było czterech kardynałów: Kard. Seper — prefekt Kongregacji Doktryny Wiary, Kard. Samore — prefekt św. Kongregacji Sakramentów, Kard. Wright — prefekt Kongregacji dla Duchowieństwa, Kard. Staffa — prefekt Sygnatury Apostolskiej, nie tylko referowali i interpretowali przepisy prawa, ale zapoznawali nas z nową praktyką Kurii Rzymskiej w załatwianiu różnych spraw oraz wskazywali drogę dalszego rozwoju, która idzie w kierunku głębszego zrozumienia sytuacji człowieka w świecie współczesnym i doskonalszej odpowiedzi ze strony człowieka na wezwanie Ewangelii.

Prawo kanoniczne — powiedział Ojciec św. w czasie wspomnianej już audiencji — pragnie ułatwić współczesnemu człowiekowi drogę w wypełnianiu jego życiowych zadań i osiągnięciu zbawienia wiecznego.

Nota

Drugi z kolei Kurs Odnowy Kanonicznej, zorganizowany w Rzymie przez Papieski Uniwersytet Gregoriański, odbył się w dniach od 5.11 do 15.12 1972 r. W Kursie tym wzięli udział wikariusze generalni, oficjałowie i wiceoficjałowie, sędziowie synodalni, kanclerze, obrońcy węzła, adwokaci i inni funkcjonariusze trybunałów kościelnych. Reprezentowali oni diecezje 22 narodowości. Z polskich kanonistów w Kursie uczestniczyli: ks. oficjał Stefan Zajkowski z Olsztyna, ks. dr Piotr Gajda z Tarnowa, ks. dr Kazimierz Waliczek i ks. mgr Czesław Swiniarski z Krakowa, ks. prof. Władysław Pawelczak z Poznania.

Dnia 13 grudnia Ojciec św. Paweł VI przyjął uczestników Kursu na specjalnej audiencji, podczas której wygłosił alocucję o potrzebie i roli prawa kanonicznego w dziele uświęcania chrześcijańskiej rodziny. Dobitnie też podkreślił, że charyzmat i prawo pochodzą z tego samego źródła, którym jest Bóg, dlatego nie mogą wzajemnie przeciwstawiać się sobie.

Wywiad, który podajemy musiał mieścić się w granicach do 10 minut, stąd jego zwięzłość.

Ks. Władysław Pawelczak